Metodický pokyn Ministerstva kultury pro vedení soupisu nemateriálního kulturního dědictví České republiky

Metodický pokyn Ministerstva kultury pro vedení soupisu nemateriálního kulturního dědictví České republiky

1. Úvod

1.1 Základní informace o soupisu a právním rámci

Soupis nemateriálního kulturního dědictví České republiky je nástrojem k naplňování závazků vyplývajících z Úmluvy o zachování nemateriálního kulturního dědictví UNESCO z roku 2003, kterou Česká republika ratifikovala v roce 2009. Vedením tohoto soupisu Česká republika plní požadavky uvedené v článcích 11 a 12 Úmluvy, které zavazují smluvní státy k inventarizaci a uchovávání svého nemateriálního kulturního dědictví.[1]

Metodický pokyn vychází z následujících dokumentů uveřejněných na internetových stránkách Ministerstva kultury:

- Úmluva o zachování nemateriálního kulturního dědictví z roku 2003;
- Příkaz ministra kultury č. 11/2025 ze dne 24. září 2025, kterým byl zřízen Seznam nemateriálního kulturního dědictví České republiky;
- Memorandum o spolupráci mezi Ministerstvem kultury a Ministerstvem zemědělství v oblasti péče o nemateriální kulturní dědictví ze dne 4. dubna 2025, které potvrzuje společný zájem obou resortů na vedení soupisu a stanovuje konkrétní rámec této

1 „Článek 11 – Úloha smluvních států Každý smluvní stát:
a) přijímá nezbytná opatření pro zajištění zachování nemateriálního kulturního dědictví vyskytujícího se na jeho území;
b) v rámci ochranných opatření zmíněných v článku 2, odstavec 3 identifikuje a definuje různé prvky nemateriálního kulturního dědictví vyskytující se na jeho území za účasti příslušných společenství, skupin i nevládních organizací.
Článek 12 – Soupisy 1. K zajištění identifikace zaměřené na zachování nemateriálního kulturního dědictví sestavuje každý smluvní stát způsobem, který odpovídá jeho situaci, jeden nebo více soupisů nemateriálního kulturního dědictví vyskytujícího se na jeho území. Takovéto soupisy budou pravidelně aktualizovány.
2. Každý smluvní stát poskytuje příslušné informace týkající se těchto soupisů, když periodicky předkládá podle článku 29 svou zprávu Výboru.“ (Úmluva o zachování nemateriálního kulturního dědictví. Paříž: UNESCO, 2003. Dostupné na https://mk.gov.cz/umluva-o-zachovani-nematerialniho-kulturniho-d0edictvi-cs-300).

spolupráce

Pro tento soupis se používá pracovní název Seznam nemateriálního kulturního dědictví České republiky (dále jen Seznam). Ten navazuje na Seznam nemateriálních statků tradiční (a) lidové kultury České republiky, který byl veden v letech 2008–2025, a nahrazuje jej.

Zápisy nemateriálních statků provedené do roku 2025 zůstávají nadále platné a bude se s nimi nakládat v souladu s tímto Metodickým pokynem.

Seznam je součástí širšího systému péče o živé projevy kulturního dědictví, které jsou sdíleny komunitami, skupinami nebo jednotlivci a předávány z generace na generaci. Jeho vedení zajišťuje Ministerstvo kultury ve spolupráci s dalšími aktéry. Prostřednictvím Seznamu Česká republika inventarizuje prvky nemateriálního kulturního dědictví na svém území, sleduje jejich aktuální stav, životaschopnost a jejich kulturní i společenské funkce. Tento proces slouží k jejich identifikaci, dokumentaci, péči, zachování a udržitelnému rozvoji pro budoucí generace.

Zápis do Seznamu není určen k prosazování komerčních zájmů, ačkoliv ekonomický rozměr může představovat důležitý předpoklad pro životaschopnost a předávání některých prvků. V tomto smyslu je třeba jej při vedení Seznamu zohledňovat.

1.2 K čemu dokument slouží

Metodický pokyn stanovuje podmínky a postupy pro navrhování, posuzování a zapisování statků do Seznamu, včetně jejich případného vyřazení a možnosti rozšíření existujících zápisů o další nositele. Zároveň vymezuje role a odpovědnosti jednotlivých aktérů v průběhu přípravy návrhů, v samotném procesu zápisu a při zajišťování pravidelné redokumentace a aktualizace údajů.

Pokyn rovněž upravuje některé návaznosti na nominace statků zapsaných v Seznamu k zápisu do:

- Reprezentativního seznamu nemateriálního kulturního dědictví lidstva (článek 16 Úmluvy);
- Seznamu nemateriálního kulturního dědictví vyžadujícího naléhavě zachování (článek 17 Úmluvy);

a nominace programů, projektů a aktivit do Registru osvědčených postupů pro zachování nemateriálního kulturního dědictví (článek 18 Úmluvy).

2. Základní principy a definice pojmů

2.1 Použité zkratky, termíny a označení

V tomto dokumentu se používají následující zkratky, termíny a označení:

Mezinárodní nástroje a seznamy

- UNESCO – Organizace Spojených národů pro vzdělání, vědu a kulturu (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization);

- Úmluva – Úmluva o zachování nemateriálního kulturního dědictví UNESCO z roku 2003;
- Reprezentativní seznam – Reprezentativní seznam nemateriálního kulturního dědictví lidstva (článek 16 Úmluvy);
- Seznam ohroženého dědictví – Seznam nemateriálního kulturního dědictví vyžadujícího naléhavě zachování (článek 17 Úmluvy);
- Registr osvědčených postupů (nebo též jen „Registr“) – Registr osvědčených postupů pro zachování nemateriálního kulturního dědictví (článek 18 Úmluvy);

Instituce a orgány

- MK – Ministerstvo kultury;
- MZe – Ministerstvo zemědělství;
- NIK – Národní institut pro kulturu; organizace s konzultační rolí pro MK a NÚLK v oblasti nehmotného kulturního dědictví, které má urbánní charakter, vazbu na umění, živou kulturu nebo kulturně kreativní odvětví;
- NÚLK – Národní ústav lidové kultury; organizace pověřená MK správou Seznamu ve všech oblastech s výjimkou nemateriálního agrárního dědictví;
- NZM – Národní zemědělské muzeum; organizace pověřená MZe správou Seznamu v oblasti nemateriálního agrárního dědictví;
- Národní rada – Národní rada pro nemateriální kulturní dědictví;
- Regionální pracoviště – regionální pracoviště pověřené péčí o nemateriální kulturní dědictví v kraji; jejich seznam je uveden v příloze č. 2.

Termíny související se soupisem (v abecedním pořadí)

- Indikativní seznam – soupis statků a programů, které mohou být na základě přání nositelů potenciálně navrženy k zápisu do některého z výše uvedených mezinárodních seznamů zveřejňovaný na webových stránkách MK (indikují zájem nositelů o zápis a souhlas MK s potenciální nominací);
- Krajský soupis – regionální soupis nemateriálních kulturních statků vedený v jednotlivých krajích, v praxi obvykle označovaný jako „krajský seznam“;
- Navrhovatel – právnická nebo fyzická osoba, která ve spolupráci s nositeli a s jejich souhlasem předkládá návrh na zápis statku do Seznamu, plní roli kontaktní osoby vůči MK, NÚLK a/nebo NZM a nositelům a odpovídá za pravidelné předkládání redokumentační zprávy o stavu statku;
- Nemateriální agrární dědictví – tradicí založené pěstitelské, chovatelské, šlechtitelské postupy, know-how řemesel souvisejících se zemědělstvím, znalosti o užívání krajiny a tradiční metody zpracování rostlinných a živočišných produktů v jejich kulturně-společenském kontextu;
- Nositel (kulturního statku) – člen společenství, skupiny, případně jednotlivec, který daný kulturní statek považuje za součást svého nemateriálního kulturního dědictví a aktivně jej praktikuje;
- Ohrožený statek – statek, který splňuje kritéria uvedená v článku 8 Metodického pokynu, případně je v Seznamu takto označen;
- Redokumentace – proces pravidelného sledování a zaznamenávání vývoje nemateriálního

kulturního statku po jeho zápisu do Seznamu; redokumentační zpráva zachycuje změny v podobě, funkci a životaschopnosti statku a ověřuje, zda stále splňuje kritéria pro zápis a jak jsou naplňována záchovná opatření (více viz článek 7 Metodického pokynu);

- Seznam (též národní Seznam) – Seznam nemateriálního kulturního dědictví České republiky; je národní soupis podle článků 11 a 12 Úmluvy;
- Statek – nemateriální (nehmotný) kulturní prvek nebo soubor prvků (viz článek 2.2 Metodického pokynu);
- Záchovné opatření – opatření k zajištění zachování statku, zejména jeho životaschopnosti a předávání dalším generacím; tato opatření zahrnují mezi jiným identifikaci, dokumentaci, výzkum, udržení, ochranu, podporu, zhodnocování, předávání, vzdělávání (formální i neformální) a revitalizaci různých aspektů tohoto dědictví.[2]

2.2 Vymezení klíčových pojmů

Nositelem statku se rozumí společenství (komunity), skupiny a v některých případech i jednotlivci, kteří daný nemateriální statek zachovávají, přetvářejí a předávají dalším generacím.

Statkem (nemateriálním kulturním statkem či souborem nemateriálních kulturních statků) se ve shodě se shora uvedenou mezinárodní Úmluvou rozumí zkušenosti, znázornění, vyjádření, znalosti, dovednosti, jakož i nástroje, předměty, artefakty a kulturní prostory s nimi související, které společenství, skupiny a v některých případech též jednotlivci považují za součást svého nehmotného kulturního dědictví. Toto nemateriální kulturní dědictví, předávané z generace na generaci, je společenstvími a skupinami lidí neustále přetvářeno v závislosti na jejich prostředí, na jejich interakci s přírodou a na jejich historii, dává jim pocit identity a kontinuity, podporuje takto úctu ke kulturní rozmanitosti a lidské tvořivosti.[3]

Za takto vymezené nemateriální kulturní dědictví se mezi jiným považují projevy, které náležejí do těchto oblastí:

1. ústní tradice a vyjádření, včetně jazyka jakožto prostředku nemateriálního kulturního dědictví;
2. interpretační umění;
3. společenské zvyklosti, obřady a slavnostní události;
4. vědomosti a zkušenosti týkající se přírody a vesmíru;
5. dovednosti spojené s tradičními řemesly.

Pro účely vedení Seznamu se dle Úmluvy bere v úvahu pouze takové nemateriální kulturní dědictví, které je slučitelné s právními normami v oblasti lidských práv a se závazky vyplývajícími z mezinárodních právních nástrojů, jichž je Česká republika smluvní stranou a upravujících mj. práva duševního vlastnictví a práva jim příbuzná, užívání biologických a ekologických zdrojů a ochranu světového kulturního a přírodního dědictví. Nepřípustné je rovněž nemateriální dědictví, které by bylo neslučitelné se zásadami vzájemné úcty mezi

2 Více viz Část III, články 11–15 Úmluvy.

3 U potravin a nápojů je možné navrhnout k zápisu pouze takové tradiční řemeslné metody nebo ustálené technologické postupy zpracování rostlinných a živočišných produktů s převahou ruční práce, které jsou pevně spojeny s kulturním a společenským kontextem. V návrhu je proto třeba jasně ukázat, jak navržená metoda zpracování naplňuje všechny aspekty definice nemateriálního kulturního dědictví uvedené v tomto článku.

společenstvími, skupinami a jednotlivci i se zásadami trvale udržitelného rozvoje.[4]

2.3 Vztah ke krajským soupisům

Krajské soupisy nemateriálních statků vznikly z podnětu MK jako nástroj k identifikaci a evidenci statků na regionální úrovni a tvoří důležitý podklad pro návrhy na zápis do národního Seznamu. Spravují je jednotlivé kraje ve spolupráci s regionálními pracovišti pověřenými péčí o nemateriální kulturní dědictví.

Pokud se navrhovaný statek nachází výhradně na území jednoho kraje, je podmínkou jeho zápisu do Seznamu jeho předchozí zařazení do krajského soupisu.

Při nominaci statku na zápis do národního Seznamu přebírá koordinační funkci regionální pracoviště. Ověřuje, zda navrhovaný statek svou povahou skutečně přesahuje lokální rámec, a zvažuje, zda by v případě příbuzných projevů v jiných regionech bylo vhodné usilovat o společný zápis nebo o jinou formu spolupráce.[5] Na základě ověření regionálním pracovištěm vydá krajský úřad písemné vyjádření k předložení návrhu,[6] včetně potvrzení o zápisu statku na krajský seznam s uvedením názvu statku v seznamu a data zápisu.

Pokud se statek nachází na území více krajů, může být návrh předložen přímo, bez nutnosti předchozího zápisu do krajského soupisu a bez vyjádření jednotlivých krajů. Tento postup však nevylučuje, aby si kraje samostatně zapsaly regionální varianty daného statku do svých krajských soupisů. Krajský soupis může navíc zahrnovat i statky, které nejsou určeny k zápisu do národního Seznamu. O obsahu svého soupisu rozhoduje každý kraj samostatně, s ohledem na specifika svého území.

2.4 Zapojení nositelů a princip svobodného, předem daného a informovaného souhlasu

Inventarizace nemateriálního kulturního dědictví probíhá v úzké spolupráci s nositeli, kteří nejsou pouze informátory, ale aktivními účastníky celého procesu. Podílejí se na identifikaci statku, pojmenování možných ohrožení a návrhu opatření k jeho zachování. Tato opatření by měla vznikat ve spolupráci s širokou škálou zainteresovaných stran – například místními, zájmovými, profesními či jinými spolky, nevládními organizacemi, samosprávami nebo odbornými institucemi. Zápis do Seznamu předpokládá dlouhodobé zapojení nositelů do záchovných opatření. Jejich zkušenosti, znalosti a potřeby jsou klíčové pro zajištění životaschopnosti statku.

Základním předpokladem této spolupráce je svobodný, předem daný a informovaný souhlas

4 Viz články 2 a 3 Úmluvy. Tento požadavek se vztahuje na veškeré úkony prováděné podle tohoto Metodického pokynu, včetně návrhu a realizace záchovných opatření.

5 Národní Seznam neslouží k inventarizaci výlučně místních nebo regionálních statků. Pokud se určitý statek nemateriálního kulturního dědictví nachází pouze v jednom kraji, měl by být zapsán především do krajského soupisu. Národní Seznam je určen pro statky, které mají širší než regionální význam nebo se vyskytují ve více krajích.

6 Viz příloha č. 6 Návrhového a evidenčního listu.

nositelů, který:

- zahrnuje dobrovolné rozhodnutí podílet se na inventarizaci bez nátlaku a s respektem k právům a zvyklostem nositelů;
- je podmíněn obdržením srozumitelných informací o účelu, průběhu a důsledcích inventarizace, včetně plánovaného využití informací a dokumentace;
- obsahuje konkrétní vyjádření, že nositelé se zápisem statku do Seznamu souhlasí, včetně uvedení jmen jednotlivců, skupin či komunit jako nositelů.

Souhlas nositelů je doložen písemným nebo jiným prohlášením, které tvoří povinnou přílohu návrhu. V tomto prohlášení nositelé potvrzují svou účast na uchovávání a předávání statku a stvrzují, že byli informováni o účelu zápisu a souvisejících postupech a souhlasí s nimi.

Shora uvedený souhlas mohou nositelé kdykoli bez sankcí odvolat.

Souhlas nositelů se zpracováním jejich osobních údajů a se zveřejněním jejich jmen při prezentaci a propagaci statku je upraven v článku 10.1 Metodického pokynu.

3. Role a odpovědnosti hlavních aktérů

Pro správu a rozvoj Seznamu je klíčová spolupráce několika hlavních institucí, z nichž každá má jasně definované kompetence a úkoly.

Ministerstvo kultury (MK) je hlavním koordinátorem a garantem vedení Seznamu. Odpovídá za jeho správu, administraci a archivaci související dokumentace. Odbornou správu a péči o tuto oblast zajišťuje prostřednictvím NÚLK a NZM, případně NIK. MK přijímá a eviduje návrhy na zápis i redokumentační zprávy, připravuje podklady pro Národní radu, koordinuje spolupráci s regionálními pracovišti a odbornými institucemi a zastupuje Českou republiku při jednáních orgánů Úmluvy.

V případě dotazů a konzultací je kontaktním místem na MK Odbor regionální a národnostní kultury.

Návrhy na zápis, redokumentační zprávy, návrhy na označení statku za ohrožený či vyřazení ze Seznamu a jiná oznámení se doručují na podatelnu MK písemně nebo datovou schránkou. Navrhovatel vždy odevzdá také elektronickou verzi dokumentace v otevřeném formátu MS Word nebo PDF (nikoliv sken).

Ministerstvo zemědělství (MZe) je partnerem MK v oblasti agrárního nemateriálního kulturního dědictví. Mj. vydává souhlas s případným zápisem statků z okruhu agrárního nemateriálního kulturního dědictví, který administruje NZM, do Seznamu. Odbornou správu a péči o tuto oblast zajišťuje prostřednictvím NZM. MZe spolupracuje s MK na metodických a koncepčních otázkách souvisejících s ochranou a rozvojem agrárního dědictví.

Národní rada pro nemateriální kulturní dědictví je poradním orgánem ministra kultury v oblasti nehmotného kulturního dědictví. Projednává a vyjadřuje se ke strategiím a politikám péče o něj v České republice a projednává návrhy na zápis statků do národního Seznamu a redokumentační zprávy. Dává ministrovi doporučení, zda jednotlivé statky zapsat, nezapsat, označit za ohrožené

nebo ze Seznamu vyřadit.

Může podávat návrhy na záchovná opatření týkající se nemateriálních statků zapsaných do Seznamu, zejména v případech, kdy je identifikováno riziko jejich ohrožení nebo zániku, po jejich projednání s nositeli a navrhovateli. Dále doporučuje náměty na přípravu nominací pro Reprezentativní seznam, Seznam ohroženého dědictví a Registr osvědčených postupů. Na základě těchto doporučení Národní rada každoročně aktualizuje indikativní seznam statků a programů, které mohou být potenciálně navrženy na zápis do těchto seznamů a Registru. Rada také dává podněty k činnosti regionálních pracovišť a k výzkumu teoretických i praktických otázek spojených s oblastí péče o nemateriální kulturní dědictví.

Národní institut pro kulturu (NIK) je organizace s konzultační rolí pro MK a NÚLK v oblasti nehmotného kulturního dědictví, které má urbánní charakter nebo vazbu na umění, živou kulturu či kulturně kreativní odvětví. Na vyžádání navrhovatele může poskytovat metodickou pomoc při stanovení a aktualizaci záchovných opatření nebo při zpracování plánu udržitelnosti a prezentace statku. Dále realizuje výzkum v oblasti nemateriálního kulturního dědictví, přispívá k propagaci významu péče o tuto oblast a podílí se na osvětě a vzdělávání.

Odborné instituce – NÚLK a NZM – jsou pověřené správou Seznamu v příslušných oblastech. NÚLK odpovídá za oblasti nemateriálního kulturního dědictví mimo agrární sféru, zatímco NZM spravuje oblast nemateriálního agrárního dědictví. Obě instituce poskytují odbornou metodickou podporu navrhovatelům, konzultují je a provázejí procesem přípravy návrhů na zápis i zpracováním redokumentačních zpráv. Pomáhají zajistit kontinuitu péče o statek a poskytují metodickou pomoc navrhovatelům, nositelům a dalším aktérům. NÚLK a NZM spolupracují s MK a MZe a koordinují aktivity spojené s aktualizací a vedením Seznamu. Zároveň realizují výzkum a dokumentaci nemateriálního kulturního dědictví, propagují význam péče o tuto oblast a aktivně se věnují osvětě a vzdělávání.

Regionální pracoviště pověřená péčí o nemateriální kulturní dědictví jsou zřízena příslušnými krajskými úřady a představují klíčové aktéry péče o nemateriální kulturní dědictví na krajské úrovni. Mezi jejich hlavní činnosti patří vedení krajských soupisů nemateriálního kulturního dědictví, dokumentace nehmotného kulturního dědictví v jednotlivých krajích, podpora a spolupráce s nositeli a komunitami, komunikace a koordinace s MK a odbornými institucemi a zajištění osvěty a vzdělávání v této oblasti.

4. Postup předložení návrhu na zápis statku do Seznamu

4.1 Kdo může navrhovat

Návrh může předložit právnická nebo fyzická osoba se sídlem na území ČR (dále jen „navrhovatel“), která jej připravuje ve spolupráci s nositeli statku a s jejich výslovným souhlasem. Po zápisu statku do Seznamu plní navrhovatel roli kontaktní osoby vůči MK a odborným institucím (NÚLK nebo NZM), koordinuje záchovná opatření, zajišťuje podklady pro pravidelnou redokumentaci a předkládá redokumentační zprávu.

Právnickými osobami se rozumí například:

- MK a jiné ústřední orgány státní a veřejné správy;
- NÚLK, NZM, NIK a další státní příspěvkové organizace;
- územně samosprávné celky (obce, kraje);
- regionální pracoviště pro nemateriální kulturní dědictví;
- paměťové a vědecko-výzkumné instituce;
- vysoké školy řádně akreditované v České republice;
- zapsané spolky;
- jiné právnické osoby zastupující společenství nositelů statku.

4.2 Povinné konzultace

Před podáním návrhu na zápis statku do Seznamu je navrhovatel povinen konzultovat svůj záměr s příslušnou odbornou institucí:

- s NZM – v případě statků spadajících do oblasti nemateriálního agrárního dědictví;
- s NÚLK – v případě všech ostatních statků.

Pokud si navrhovatel není jistý, na kterou instituci se obrátit, požádá o určení konzultanta věcně příslušný odbor MK – Odbor regionální a národnostní kultury.

Navrhovatel je povinen si konzultaci vyžádat nejpozději do 31. ledna v roce, kdy zamýšlí návrh předložit.

Cílem konzultace je ověřit, zda navrhovaný statek odpovídá definici nemateriálního kulturního dědictví podle tohoto Metodického pokynu, a zároveň umožnit navrhovateli využít metodické pomoci odborné instituce pro co nejlepší zpracování návrhu. Konzultace probíhá zpravidla formou osobního nebo online jednání, případně písemně.

Výsledkem konzultace je písemné vyjádření NÚLK nebo NZM, které potvrzuje, že konzultace proběhla, a uvádí, zda odborná instituce doporučuje návrh k předložení. Toto vyjádření tvoří povinnou přílohu návrhové dokumentace a má být poskytnuto odbornou institucí nejpozději do 10 pracovních dnů od uskutečnění konzultace. Navrhovatel může návrh předložit i v případě, že vyjádření odborné instituce je negativní.

V případě statků nacházejících se na území jednoho kraje je navrhovatel povinen doložit i vyjádření příslušného orgánu kraje.[7]

4.3 Předložení návrhu

Návrh na zápis statku do Seznamu se předkládá MK prostřednictvím podatelny na adrese Ministerstvo kultury, Maltézské náměstí 1, 118 00 Praha 1, nebo datové schránky s ID: 8spaaur, nejpozději do posledního pracovního dne měsíce února. Návrh musí být zpracován v souladu s tímto Metodickým pokynem, a to podle Návrhového a evidenčního listu.[8] Jeho aktuální verzi zveřejňuje MK každoročně na svých internetových stránkách spolu s tímto Metodickým pokynem, nejpozději do konce listopadu roku, který předchází roku platnosti dané verze listu. K

7 Viz článek 2.3 Metodického pokynu.
8 Viz příloha č. 3 Metodického pokynu.

návrhu musí být přiloženy všechny požadované přílohy.

Návrh musí být zpracován srozumitelně, jazykem přístupným jak odborné, tak laické veřejnosti, a v souladu s etickými zásadami uvedenými v Úmluvě.[9] V případě, že návrh obsahuje neveřejné informace (např. know-how, informace, které jsou určeny pouze komunitě nositelů apod.), je možné požádat o omezení přístupu k nim (viz článek 10.1 Metodického pokynu).

MK předá návrh k dalšímu zpracování příslušné odborné instituci (NÚLK nebo NZM), která ověří jeho úplnost a formální náležitosti. V případě neúplnosti může navrhovatele vyzvat k doplnění dle harmonogramu v příloze č. 1.[10]

4.4 Podmínky použití krajského návrhového listu

V případě statků, které se vyskytují na území jednoho kraje, je umožněno, aby návrh zpracovaný pro krajský soupis – pokud splňuje stanovené náležitosti – sloužil zároveň jako podklad pro návrh do národního Seznamu. Tato možnost má za cíl zjednodušit administrativní proces pro navrhovatele, posílit kontinuitu dokumentace a podpořit koordinaci mezi krajskou a národní úrovní.

Krajský návrhový list musí obsahovat alespoň tyto náležitosti:

- Identifikace navrhovatele;
- Identifikace statku: název, popis jeho současné podoby, stručný přehled historického vývoje z důvodu zachycení kontinuity předávání a zeměpisná lokalizace;
- Identifikace nositelů statku včetně případných spolků či jiných organizací: popis vnitřní struktury společenství nositelů, jejich rolí a specifických úloh při praktikování statku;
- Explicitní vyjádření, jak statek splňuje definici nemateriálního kulturního dědictví uvedenou v článku 2.2 Metodického pokynu: zejména společenské a kulturní funkce, mezigenerační předávání, role statku jako živé a dynamické součásti života nositelů a zdroje jejich identity;
- Doklad o životaschopnosti statku: popis aktuální životaschopnosti a případných ohrožení;
- Návrh opatření k zachování statku: včetně uvedení, s kým byla projednána, jak byly do jejich příprav zapojeni nositelé a jak se budou podílet na jejich naplňování a kdo bude odpovědný za jejich realizaci v případě zápisu;
- Popis zapojení nositelů do přípravy návrhu: včetně doložení jejich svobodného, předem daného a informovaného souhlasu se zápisem do národního Seznamu (nikoli pouze krajského). Pokud je počet nositelů statku velký, mohou je reprezentovat jejich zástupci. Ve formuláři je přitom důležité vysvětlit, kým a jak byli vybráni, proč právě oni zastupují širší základnu nositelů, která byla o nominačním procesu informována, měla možnost se do něj zapojit a se zápisem souhlasí;
- 10 fotografií v elektronické podobě s udělením práv k jejich využití pro účely propagace Seznamu.

9 Viz také dokument Etické principy zachování nemateriálního kulturního dědictví (Ethical Principles for Safeguarding Intangible Cultural Heritage) dostupné na https://ich.unesco.org/en/ethics-and-ich-00866).

10 V případě, že je navrhovatelem NÚLK nebo NZM, kontrolu, posouzení náležitostí a všechny další úkony zajistí MK, v případě nemateriálních agrárních statků po konzultaci s MZe.

Pokud má být návrh využit i pro zápis do národního Seznamu, musí být doplněn o všechny příslušné přílohy a souhlasy podle tohoto metodického pokynu.[11]

V případě využití krajského návrhového listu pro předložení návrhu na zápis do národního Seznamu se navrhovatel a nositelé zavazují:

- respektovat pravidla vymezená tímto Metodickým pokynem;
- naplňovat navržená záchovná opatření;
- předkládat pravidelně redokumentační zprávy;
- a souhlasit se zpracováním osobních údajů v rozsahu nezbytném pro administraci a zveřejnění návrhu dle článku 10.1 Metodického pokynu.

Všechny údaje uvedené v krajském návrhovém listu se pro účely zápisu do národního Seznamu vykládají a posuzují v souladu s tímto Metodickým pokynem.

5. Posouzení návrhu a rozhodnutí o zápisu

5.1 Podmínky pro zápis do Seznamu

Hlavní podmínky pro zapsání statku do Seznamu, jejichž splnění musí být popsáno v Návrhovém a evidenčním listu, jsou následující:

a. Statek splňuje definici nemateriálního kulturního dědictví dle článku 2.2 Metodického pokynu (viz Část A Návrhového a evidenčního listu);
b. Společenství nositelů, skupiny nebo jednotlivci byli zapojeni do přípravy návrhu a poskytli svobodný, předem daný a informovaný souhlas se zápisem (viz Část C Návrhového a evidenčního listu);[12]
c. Jsou navržena opatření, která zajistí další životaschopnost, udržitelnost a předávání statku a tato opatření byla navržena a budou realizována za aktivní účasti nositelů (viz Část B Návrhového a evidenčního listu).

5.2 Posouzení návrhu

Návrhy na zápis do Seznamu posuzuje Národní rada pro nemateriální kulturní dědictví.

MK svolá zasedání Národní rady nejpozději do 30. června příslušného kalendářního roku. Na tomto zasedání se Národní rada seznámí s doručenými návrhy. Navrhovatelé budou vyzváni, aby ve spolupráci s nositeli představili svůj návrh formou prezentace. Na základě této prezentace a předložené dokumentace může Národní rada rozhodnout o doporučení k zápisu.

V případech, kdy to považuje za žádoucí (např. u složitějších nebo sporných návrhů), si může vyžádat externí odborné posudky. V takovém případě Národní rada navrhne posuzovatele a

11 Návrhový list ani hodnocení návrhu zároveň nemohou přihlížet k tomu, jak „autentický“ daný statek je, ani k tomu, zda má výjimečnou hodnotu. Úmluva totiž staví na myšlence, že všechny kultury a jejich projevy jsou si rovné. Důležité je, co daný statek znamená pro samotné nositele – jak ho vnímají, jak jej praktikují a jak ho předávají dál. Hodnocení by proto mělo vycházet z pohledu samotné komunity, ne z vnějších měřítek nebo porovnávání s jinými statky.

12 Podrobně viz článek 2.4 Metodického pokynu.

tajemník Národní rady, kterého ustanoví ministr kultury z řad pracovníků věcně příslušného odboru ministerstva, zajistí vyhotovení posudků a jejich předání Národní radě před dalším zasedáním, které se uskuteční nejpozději do 30. listopadu téhož roku.

V průběhu posuzování může být zpracovatel návrhu kdykoli vyzván k revizi nebo doplnění návrhové dokumentace na základě:

- výzvy NÚLK nebo NZM dle přílohy č. 1;
- připomínek členů Národní rady;
- případných připomínek expertních posuzovatelů.

5.3 Zápis statku do Seznamu

Na základě vlastního posouzení a případných odborných posudků Národní rada návrhy vyhodnotí a předloží ministrovi kultury jedno z následujících doporučení:

a. zapsat navrhovaný statek do Seznamu;
b. nezapsat navrhovaný statek do Seznamu.

Ministr kultury následně písemně vyjádří souhlas či nesouhlas se zápisem ve spise, a to nejpozději do 31. prosince daného roku.

V případě zápisu se na základě tohoto souhlasu Návrhový list stává listem evidenčním a MK provede zápis statku do Seznamu. Pokud je zapisován statek označený za ohrožený (viz článek 8), bude v Seznamu náležitě označen.

MK neprodleně informuje o zápisu navrhovatele, NÚLK nebo NZM (dle příslušnosti), příslušný krajský úřad a regionální pracoviště, do jejichž kompetence zapsaný statek spadá.

Každý návrh, včetně těch, které nebyly doporučeny k zápisu, bude se všemi přílohami archivován. V případě, že statek nebyl doporučen k zápisu, může navrhovatel předložit přepracovaný návrh v některém z následujících cyklů. Návrh může být předložen nejvýše třikrát.

Seznam je aktualizován pravidelně, nejméně jedenkrát ročně.

6. Rozšíření okruhu nositelů již zapsaného statku

V případě, že je statek rozšířen ve více krajích či lokalitách, nebo jej udržují různé skupiny nositelů, avšak do Seznamu byla zapsána pouze část jeho územního výskytu nebo jen určitý okruh nositelů, mohou další nositelé požádat o rozšíření zápisu prostřednictvím zvláštního formuláře.[13]

K rozšíření může dojít pouze se svobodným, předem daným a informovaným souhlasem jak původních, tak nově doplňovaných nositelů statku. Takový návrh se posuzuje jako nová nominace. V případě schválení ministrem kultury bude původní zápis nahrazen novým. Pokud nový návrh schválen nebude, zůstává původní zápis beze změny.

13 Viz příloha č. 4 Metodického pokynu.

7. Pravidelná redokumentace

Navrhovatelé jsou povinni předkládat pravidelnou redokumentační zprávu ke každému statku zapsanému do Seznamu, a to vždy do 30. června příslušného roku, pokud MK nestanoví jinak. Na blížící se termín odevzdání zprávy upozorní navrhovatele NÚLK nebo NZM nejméně šest měsíců předem.

Zpráva se předkládá MK a zpracovává se podle vzoru uvedeného v příloze č. 8 Metodického pokynu. Redokumentační zpráva je zveřejňována obdobně jako návrhová dokumentace (viz článek 10.1 Metodického pokynu).

Periodicita předkládání se liší podle typu zápisu:

- zpravidla každých 7 let od zápisu statku do Seznamu nebo od posledního předložení zprávy;
- každé 4 roky, pokud je statek označen za ohrožený;
- nejméně 1 rok před termínem podání mezinárodní periodické zprávy dle článku 29 Úmluvy, pokud je statek zapsán do Reprezentativního seznamu nebo Seznamu ohroženého dědictví.

Zpráva slouží k zachycení vývoje statku v čase a porozumění jeho aktuální podobě, významu a životaschopnosti. Je zpracovávána ve spolupráci s nositeli, pokud možno přímo jimi. NÚLK nebo NZM ji doplní vlastními poznatky[14] a poskytují navrhovatelům metodickou podporu při jejím zpracování.

Redokumentační zprávy projednává Národní rada. Navrhovateli i nositelům musí být poskytnuto slyšení, pokud o něj požádají poté, co byli předem v přiměřené lhůtě informováni, že se jejich věc bude projednávat.

Pokud navrhovatel, ačkoliv byl třikrát písemně vyzván, redokumentační zprávu nepředloží, statek bude vyřazen ze Seznamu.

8. Označení statku za ohrožený

Za ohrožený statek se považuje především takový:

a. jehož nositel(é) nemá(-ají) následovníky;
b. který ztratil své sociální a kulturní funkce nebo přestal být integrální součástí života nositelů, kteří jej považovali za součást své identity;
c. který byl dekontextualizován nebo zakonzervován a již se přirozeně nevyvíjí;
d. který je využíván výhradně ke komerčním účelům, zejména v souvislosti s turistickým ruchem, a tím dochází k vyprázdnění jeho původní funkce a obsahu;
e. jehož nositelé jsou ohrožení živelní katastrofou nebo ozbrojeným konfliktem;
f. jehož nositelé ani po opakovaném vyzvání nereagují na žádost navrhovatelů o redokumentační zprávu o stavu statku.[15]

14 Své poznatky předkládá NÚLK nebo NZM Ministerstvu kultury ve stejném termínu jako navrhovatel. MK je přiloží do spisu k redokumentační zprávě, kterou podal navrhovatel. Národní rada projedná obě zprávy společně.

15 Více informací o možných ohrožením nabízí nástroj UNESCO Dive into Living Heritage dostupný na

Ohrožení může být zjištěno:

- z vlastního podnětu MK, MZe, NÚLK nebo NZM;
- na základě oznámení třetí osoby (po jeho ověření);
- na přímou žádost nositelů nebo navrhovatele;
- z redokumentační zprávy;
- nebo na základě skutečnosti, že redokumentační zpráva nebyla dodána ani po třetím marném upozornění.

V takovém případě MK kontaktuje navrhovatele a nositele a zahájí s nimi jednání. Následně je případ předložen Národní radě k posouzení. Ta na svém zasedání za přítomnosti nositelů zváží situaci a doporučí opatření k nápravě, případně doporučí ministrovi kultury označit statek v Seznamu jako ohrožený.

Navrhovatel je zároveň vyzván, aby ve spolupráci s nositeli a s jejich svobodným, informovaným a předem daným souhlasem předložil Národní radě nový nebo aktualizovaný návrh záchovných opatření, která povedou k posílení životaschopnosti statku.

V případě statku označeného jako ohrožený se přihlíží k této skutečnosti při dotačních řízeních.

Pokud se přijatá opatření ukážou jako účinná, může Národní rada – na základě žádosti navrhovatele se souhlasem nositelů, nebo žádosti samotných nositelů – a po odborném posouzení NÚLK a NZM doporučit ministrovi kultury zrušení označení statku jako ohroženého.

Pokud již v době podání návrhu na zápis nese statek znaky ohrožení a hrozí jeho zánik či zásadní degradace, může být jako ohrožený označen přímo při zápisu do Seznamu. Tuto skutečnost navrhovatel jasně vyznačí a doloží v části B Návrhového a evidenčního listu.

Pominou-li důvody pro označení statku za ohrožený, může být tento status zrušen. Žádost o zrušení podává navrhovatel se souhlasem nositelů a spolu s redokumentační zprávou, která prokáže, že ohrožení pominulo. MK zařadí žádost do programu jednání Národní rady.

9. Zánik statku a vyřazení ze Seznamu

Statek může být ze Seznamu vyřazen z jednoho z následujících důvodů:

a) Zánik statku

V případě, že se prokáže, že nápravná opatření na zachování ohroženého statku nebyla účinná a/nebo statek přestal prakticky existovat, doporučí Národní rada ministrovi kultury označit statek v Seznamu za zaniklý.

Na základě souhlasu ministra kultury s tímto doporučením MK v Seznamu vyznačí, že statek zanikl, a uvede datum účinnosti tohoto označení. O tomto kroku MK informuje navrhovatele, nositele, příslušný krajský úřad a regionální pracoviště.

https://ich.unesco.org/en/dive?display=threat#tabs.

b) Žádost o vyřazení

O vyřazení statku ze Seznamu mohou kdykoli požádat jeho nositelé, a to buď prostřednictvím navrhovatele, nebo přímo formou písemné žádosti adresované MK. Žádost musí být doložena svobodným, předem daným a informovaným souhlasem dotčených nositelů.

c) Zjištění, že statek nesplňuje definici nemateriálního kulturního dědictví

Statek bude ze Seznamu vyřazen, pokud se až po jeho zápisu zjistí, že neodpovídá definici uvedené v článku 2.2 Metodického pokynu. To platí zejména tehdy, obsahuje-li prvky, které jsou v rozporu s mezinárodněprávními závazky České republiky, s uznávanými standardy lidských práv, se zásadami vzájemné úcty mezi společenstvími nebo s principy trvale udržitelného rozvoje. Ze Seznamu bude vyřazen rovněž statek, do něhož v průběhu jeho vývoje pronikly prvky neslučitelné s definicí nehmotného kulturního dědictví podle článku 2.2 Metodického pokynu.

d) Nedodání redokumentační zprávy

Statek bude ze Seznamu vyřazen také v případě, že navrhovatel nepředloží redokumentační zprávu ani do deseti let od zápisu statku do Seznamu nebo od předložení poslední redokumentační zprávy, a to i přes tři marné písemné výzvy MK.

Pokud je statek prohlášen za zaniklý nebo dojde k jeho vyřazení ze Seznamu, zanikají veškeré závazky k jeho redokumentaci. Závazky k naplňování záchovných opatření ze strany navrhovatelů, nositelů a dalších odpovědných subjektů končí po vypořádání všech souvisejících ekonomických náležitostí v souladu s platnými právními předpisy. Dokumentace o vyřazeném nebo zaniklém statku bude nadále archivována u MK.

10. Přechodová a závěrečná ustanovení

10.1 Zveřejnění dokumentace a zpracování osobních údajů

Podáním návrhu navrhovatel a nositelé souhlasí se zveřejněním anonymizovaného návrhového listu a redokumentačních zpráv dálkovým přístupem,[16] které zajistí MK a odborné organizace podle tohoto Metodického pokynu. Všichni, kdo jsou uvedeni v návrhu nebo zprávě, a ti, kteří poskytli svobodný, předem daný a informovaný souhlas s jeho podáním, zároveň souhlasí se zpracováním osobních údajů ve smyslu nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 (GDPR) a zákona č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů. Tento souhlas se vztahuje na MK a NÚLK/NZM jako správce a zpracovatele údajů pro účely posouzení nominace, vedení evidence kulturních statků zapsaných do Seznamu a využití těchto údajů pro dokumentaci a redokumentaci statku.

Pokud není v návrhu nebo jeho přílohách uvedeno jinak, navrhovatel zároveň souhlasí se zveřejněním jména a příjmení při prezentaci a propagaci statku v souvislosti se Seznamem.

16 Tedy online.

Pokud si nositelé nepřejí být jmenováni, musí to výslovně uvést.

K některým částem nemateriálního kulturního dědictví nebo k informacím o něm může být přístup omezen místními zvyky, obyčeji nebo utajením určitých znalostí. V případě, že návrh obsahuje neveřejné informace určené výhradně komunitě nositelů, je možné v bodě C.4 návrhu a/nebo v redokumentační zprávě výslovně požádat o omezení přístupu k těmto částem. V takovém případě MK, NÚLK a/nebo NZM takové informace nezveřejní.

10.2 Nominace k zápisu do seznamů vedených UNESCO a Registru

Nominace k zápisu statku do Reprezentativního seznamu nebo do Seznamu ohroženého dědictví vyžadujícího naléhavě zachování musí být projednána Národní radou a zařazena do pravidelně aktualizovaného indikativního seznamu. V případě návrhu iniciovaného jiným státem se postupuje individuálně.

Stejným způsobem Národní rada projedná nominaci programu, projektu nebo aktivity na zařazení do Registru osvědčených postupů vedeného v souladu s článkem 18 Úmluvy. Zápis do Seznamu není podmínkou pro nominaci do Registru.

10.3 Podpora projektů za účelem zachování a prezentace statků zapsaných do Seznamu

Nositeli statku zapsaného do Seznamu mohou být v rámci výběrových dotačních řízení ministerstev dle jejich rozpočtových možností a v souladu s právními předpisy a prioritami veřejného zájmu poskytnuty finanční prostředky na podporu projektu na zachování statku zapsaného do Seznamu, jeho dokumentaci, případně prezentaci.

10.4 Vzor pro krajské metodiky

Tento Metodický pokyn může sloužit jako vzor metodiky k sestavování krajských soupisů nemateriálního kulturního dědictví.

10.5 Převedení dříve zapsaných statků do nového Seznamu

Všechny statky, které byly zapsány do Seznamu nemateriálních statků tradiční (a) lidové kultury v letech 2009–2025, se považují za zapsané do Seznamu nemateriálního kulturního dědictví České republiky upraveného tímto Metodickým pokynem a jsou do něj převedeny ke dni jeho vstupu v platnost, jímž je datum jeho podpisu.

Tímto Metodickým pokynem se ruší dosavadní Metodický pokyn ředitelky ORNK MK čj. 83893/2018 ze dne 19. prosince 2018.

V Praze dne

Mgr. Kateřina Klementová, Ph.D.

Ředitelka odboru regionální a národnostní kultury

Příloha č. 1: Postup a termíny předkládání a projednávání návrhů k zápisu do Seznamu a redokumentačních zpráv

Odpovídá	Úkon	Termín
Navrhovatel	Požádat o konzultaci a písemné vyjádření NÚLK/NZM k záměru podání návrhu podle článku 4.2 Metodického pokynu	Nejpozději do 31. ledna v roce zamýšleného předložení návrhu; NÚLK/NZM vydají vyjádření nejpozději do 10 pracovních dnů od uskutečnění konzultace
Navrhovatel	Předložit návrh na zápis statku do Seznamu MK prostřednictvím návrhového listu (viz Příloha č. 3 nebo č. 4)	Do posledního pracovního dne měsíce února příslušného kalendářního roku
MK	Zkontrolovat všechny formální náležitosti návrhu, případně vyzvat navrhovatele k neodkladnému doplnění a návrh předat k posouzení NÚLK/NZM	Do 15. března příslušného kalendářního roku
NÚLK/NZM	Zkontrolovat obsah návrhů z hlediska souladu s Metodickým pokynem a požadavky Úmluvy a případně vyzvat navrhovatele k doplnění.	Do 20. dubna příslušného kalendářního roku
Navrhovatel	V případě výzvy k doplnění dodat revidovaný návrh NÚLK/NZM	Do 20. května příslušného kalendářního roku
MK	Svolat první jednání Národní rady	Do 30. června příslušného kalendářního roku
Národní rada	Projednat všechny návrhy předložené v daném roce, případně si vyžádat odborné posudky	Do 30. června příslušného kalendářního roku
Navrhovatel, NÚLK a NZM	Předložit redokumentační zprávu MK	Do 30. června příslušného kalendářního roku
MK	Zajistit posudky a dát je k dispozici členům Národní rady pro další zasedání	Do 15. října příslušného kalendářního roku
MK	Svolat druhé jednání Národní rady	Do 30. listopadu příslušného kalendářního roku

Odpovídá	Úkon	Termín
Národní rada	• Posoudit a doporučit ministrovi statky k zápisu do Seznamu; • Vydat doporučení k vyřazení statků ze Seznamu nebo k jejich označení jako ohrožených či zaniklých; • Aktualizovat indikativní seznam; • Projednat redokumentační zprávy	Do 30. listopadu příslušného kalendářního roku[17]
MK	• Vyžádat souhlas ministra zemědělství se zápisem agrárního nemateriálního kulturního dědictví	Bez zbytečného odkladu
Ministr kultury	Rozhodnout o: • zápisu statku do Seznamu, • nezapsání statku do Seznamu, • označení statku jako ohroženého, • označení statku jako zaniklého	Do 31. prosince příslušného kalendářního roku
MK	Oznámit navrhovateli rozhodnutí o zapsání/nezapsání statku do Seznamu, jeho označení jako ohroženého nebo zaniklého	Do 15. ledna následujícího kalendářního roku
NÚLK a MK	Zveřejnit návrhovou dokumentaci a redokumentační zprávy	Do 31. ledna následujícího kalendářního roku
Navrhovatel	V případě důležitých změn v průběhu projednávání návrhu nebo po jeho zápisu o nich informovat MK (např. změna sídla, statutárního zástupce nebo kontaktní osoby navrhovatele či subjektů odpovědných za realizaci záchovných opatření)	Průběžně, vždy do 30 pracovních dnů ode dne, kdy změna nastala

Příloha č. 2: Seznam regionálních pracovišť pověřených péčí o nemateriální kulturní dědictví v krajích

Jihočeský kraj

Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, Dukelská 242/1, 370 51 České Budějovice

Jihomoravský kraj

Masarykovo muzeum v Hodoníně, Zámecké náměstí 27/9, 695 01 Hodonín

Karlovarský kraj

17 Termín 30. listopadu představuje nejzazší lhůtu pro provedení těchto úkonů v daném roce; Národní rada je však může provádět na kterémkoli ze svých zasedání.

Krajské muzeum Cheb, nám. Krále Jiřího z Poděbrad 493/4, 350 11 Cheb

Kraj Vysočina

Muzeum Vysočiny Třebíč, Zámek 1, 674 01 Třebíč

Královéhradecký kraj

Muzeum východních Čech v Hradci Králové, Eliščino nábř., 500 01 Hradec Králové

Liberecký kraj

Muzeum Českého ráje Turnov, Skálova 71, 511 01 Turnov

Moravskoslezský kraj

Muzeum Těšínska, Masarykovy sady 103/19, 737 01 Český Těšín
Muzeum Novojičínska, 28. října 12/51, 741 11 Nový Jičín

Olomoucký kraj

Vlastivědné muzeum v Olomouci, Nám. Republiky 5, 771 73 Olomouc

Pardubický kraj

Národní muzeum v přírodě – Muzeum v přírodě Vysočina, Příčná 350, 539 01 Hlinsko

Plzeňský kraj

Vlastivědné muzeum dr. Hostaše v Klatovech, Hostašova 1, 339 01 Klatovy

Praha

Muzeum hlavního města Prahy, Kožná 1, 110 01 Praha 1

Středočeský kraj

Hornické muzeum Příbram, nám. Hynka Kličky 293, 261 01 Příbram VI – Březové Hory

Ústecký kraj

Regionální muzeum v Teplicích, Zámecké nám. 14, 415 01 Teplice

Zlínský kraj

Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, Smetanovy sady 179, 686 01 Uherské Hradiště